

דף הלימוד מוקדש על ידי תמר לוי-חברוני
לעילוי נשמת הוריה חיים בן שלום יצחק לוי ומרגלית בת ענה לבית מלמד.

מתן על הפרק

מפגש מחודש עם התנ"ך

ישעיהו פרקים כ"ה - כ"ו

פרק כ"ה

פרקנו מהווה המשך לתיאורי אחרית הימים שבפרק הקודם. הוא פותח במזמור הודאה בסגנון מזמורי תהלים, המתאר את הפיכת ערי העריצים וישועת האביונים (א-ה), ומסיים בשמחת הישועה של ישראל אל מול השפלת גאוות מואב (ט-יב). בליבו מופיע חזון מופלא על ביטול המוות מן העולם כולו באחרית הימים. חזון זה מצטרף ומשלים את חזונות התיקון באחרית הימים בפרקים ב', י"א.

1 עיינו במזמור שבראש הפרק. מה מביא לישועה מחד ולמפלה מאידך במזמור זה? שימו לב לאופייה הכללי והלא מוגדר של הישועה המתוארת בו, והיעזרו בניגוד בין שתי הקבוצות הנזכרות בו.

2 הפסקה המרכזית בפרק (ו-ח) מתארת משתה שיערוך ה' לכל העמים. לזיהוי 'ההר הזה' השוו לתיאור מלכות ה' בהר ציון בסוף הפרק הקודם (פס' כג). לאור זאת, מה מבטא המשתה? עמדו גם על ההקבלה לעליית זקני ישראל לאחר מעמד הר סיני (שמות כ"ד, ט-יא).

3 ביטול המוות מדומה בפסוק ז להסרת כיסוי ומסכה, כפי שעולה מההקבלה לפסוק ח ('בלע... פני הלוט - בלע המוות'). מדוע לדעתכם מדומה המוות למסכה? היעזרו בהקבלה לעליית זקני ישראל, וראו משלי ט"ז, טו. תנו דעתכם גם למשמעות הרגילה של המילה מסכה בתנ"ך (למשל - שמות ל"ב, ד; ל"ד, יז)

4 חזון ביטול המוות קשור בכמה אופנים לחזונות אחרית הימים שבפרק ב', א-ד ובפרק י"א, א-י: (א) מה תפקידו של הר ה' בשלושת החזונות? שימו לב לחזרה של הביטוי כל/על כל לאורך הפסקה. איזה מימד בחזון מודגש בחזרה זו?

(ב) חזונות אחרית הימים בישיעהו מהווים תיקון לחטאי בראשית (החזון בפרק ב מהווה תיקון למגדל בבל, ובפרק יא מתואר תיקון יחסי האדם ובעלי החיים שהתעוותו לאחר המבול). נסו לחשוב איזה חטא ועונש 'בראשיתיים' באים לתיקונם בחזון שבפרקנו?

פרק כ"ו

פרקנו פותח בשיר הישועה שיושר בירושלים (א-ז), בהמשך מובעת הכמיהה והשאיפה לגילוי משפטי ה' וצידקו בארץ (ח-יב), ובחלק האחרון מתואר המצב הקשה של ישראל בגלות, ושאיפתם לגאולה ולתחיית המתים (יג-יט).

5 כיצד מאופיינת העיר-ירושלים בחלק הראשון, ומניין נובע כוחה? תנו דעתכם ליחס בין הביצורים (חומה, חל, שערים), לבין פעלי ההגנה (שמר/נצר/בטח), ולניגוד שבין העיר (א-ד) ל'קריה' (ה-ו).

6 כמו בפרק הקודם, גם בפרקנו חוזה ישעיהו שינוי שיתחולל ביחס למוות (יט).

א) במה יתרה הנבואה בפרקנו על החזון בפרק הקודם?

ב) לתיאור תחיית המתים בנבואתנו הוצעו שתי פרשנויות, האחת מפרשת אותו כפשוטו והשניה רואה בו משל לתחייתו של עם ישראל:

עיינו בדניאל י"ב, ועימדו על הדמיון הלשוני הרב לפסוקנו. כיצד מתוארת שם תחיית המתים?

לעומת זאת, עימדו על התקבולת הניגודית בין פסוק יד לפסוקנו וראו את דברי הרד"ק שם: ה' אלהינו - זכור לנו מה שהחזקנו עמך בגלות, כי אע"פ שהיו האומות בעלים ואדונים לנו והיו עובדים בנו בפרך אע"פ כן 'לבד בך נזכיר שמך'... מתים בל יחיו - ואלהי העמים ההם שלא פנינו אליהם בגלות כי הם מתים ואין בהם ממש, ופירוש 'לא יחיו' אין בהם חיות, והם כמו המתים שלא יקומו.

ראו גם את חזון העצמות היבשות שביחזקאל ל"ז, א-י, ובייחוד את דברי ה' בפסוקים יא-יז שם. מה מבטאת הנבואה על תחיית המתים לאור כל זאת?

הרחבה

'חיים עד העולם'

בהגותו של הראי"ה קוק ישנה התייחסות רחבה ומעמיקה למושג המוות, ובספרו 'אורות הקודש' מוקדש לנושא זה שער שלם שכותרתו 'חיים עד העולם'. כדרכו, מתבסס הראי"ה על מושגים ורעיונות מהתנ"ך מחז"ל ומההגות היהודית, ומעניק להם פרשנות המשתלבת בהגותו הכללית. חזונו המופלא של ישעיהו על ביטול המוות מן העולם עומד ביסוד הפסקה הבאה, הקושרת את ביטול המוות עם תיקונו של חטא אדם הראשון:

המוות בא בעקבי החטא, לולי החטא הקדמון, לולי הלך האדם אחר תאוותיו הבהמיות, היתה התחושה הרוחנית מופיעה עליו ברוב אורה...

אין אנו מתחילים את התולדה האנושית מהגשמתו הגלויה של האדם שבאה אחרי נפילה עמוקה. יסוד המציאות מתחיל באדם בהוויתו העליונה, בהיותו מואר הארה רוחנית לפי תכונת עצם נשמתו...

לולי נפל האדם ברשת השכחה ושאיפתו אל הגדולה העליונה שהיא עבודה האלהית, עבודת גן עדן לעבדה ולשומרה לא חדלה... אז החיים בעצמם אינם צריכים להיפסק.

מדוע זה לא תתקשר הנשמה בגויה להחיותה תמיד? מדוע לא תמצא את כל מרחביה בהיותה מנצחת על עבודתה החיה במרכזה הנישא, הגויה וכליה? רק מפני שכרע הרצון תחת המחשך השפל של העבדות הבהמית הגופנית, ורפש זה נטבע בו האדם עד אין מנוס.

כפי ערכו של הזיכור הרעיוני תעלה יקרת הנשמה ושלטונה על הגוף יגדל... עד אשר יפוח היום, והשאיפה העליונה תלך ותתגשם... לפניך יכרע המוות ברך, לא יזכר ולא יפקד, ובולע לנצח.

המוות מום הוא ביצירה, ישראל נועד להעבירו. חרפת עולם הוא לנו, 'חרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ד' דיבר'.

(אורות הקודש ב, עמ' שפה-שפו)

”וַיְבִינּוּ בַּמִּקְרָא” < לקט ביאורי מילים לישעיהו פרקים כ”ה - כ”ו

- פרק כ”ה** (א) **עצות מרחק אמונה אמן:** העצות והגזירות שגזרת לפני זמן רב התקיימו והתאמתו.
- (ב) **שמת מעיר לגל:** הפכת עיר בנויה לגל חרבות.
- (ד) **כי רוח עריצים כזרם קיר:** כעסם של הרשעים והעריצים הוא כזרם מים המסוגל להפיל את הקיר.
- (ה) **כחרב בציון:** הנביא מדמה את הכנעת הרשעים בידי ה' לחום שרבי במדבר, שאין ממנו מנוס. **זמיר עריצים יענה:** שירם של העריצים יכנע. פירוש אחר: זמירת והכרתת העריצים תכניעם.
- (ו) **משתה שמנים משתה שמרים, שמנים ממחים שמרים מזקקים:** משתה שבו אוכלים מאכלים שמנים ומשובחים ושותים יינות נקיים מפסולת.
- (ז) **הלוט הלוט:** הכיסוי המכסה את פני העמים, ראו למשל מל”א י”ט, יג: וַיִּלֶט פָּנָיו בְּאַדְרָתּוֹ.
- (ח) **בלע המות:** ישחית ויסיר את המוות.
- (י) **כהדוש מתבן במי (במו) מדמנה:** כשם שדשים ודורכים על תבן בתוך גללי בהמה כדי להפכו לזבל לשדה. רבי יוסף קמחי מציין שזהו משחק מילים הרומז לעיר 'מדמן' שבמואב (ירמיהו מ”ח, ב).
- (יא) **ארבות ידיו:** ביטוי יחידאי. כנראה: מרפקי ידיו הפרושות למעלה בגאווה יושפלו.
- פרק כ”ו** (א) **ישועה ישית חומות וחל:** ה' ישים בחומותיה ובביצוריה של העיר ישועה.
- (ג) **יצר סמוך תצר שלום שלום כי בך בטוח:** ה' ישמור ויביא שלום על מי שליבו סמוך ובטוח בו.
- (ז) **ישר מעגל צדיק תפלט:** ה' סולל את דרכו של הצדיק.
- (י) **בארץ נכחות יעול:** הרשע עושה מעשי עוול ורשע גם בארץ המלאה משפט צדק.
- (יב) **תשפת שלום לנו:** ערוך ושים לנו שלום.
- (טז) **צקונו לחש מוסרן לנו:** בזמן שהיו מיוסרים שפכו לפניך את תפילתם.
- (יח) **הרינו חלנו כמו ילדנו רוח:** בניגוד לחבלי לידה רגילים המסתיימים בלידת תינוק, הייסורים הרבים של העם ילדו 'רוח' ולא הובילו לישועה.
- (יט) **כי טל אורת טלך:** תחיית המתים מדומה לטל המצמיח את ה'ארות' - עשבי השדה. פירוש אחר: תחיית המתים מסומלת בטל ואור, בניגוד ליובש וחושך המסמלים את המוות.